Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/16513/2024

7.5.2024

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 29.4.2024

VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028 antaman selonteon (VNS 2/2024 vp) johdosta seuraavaa:

Selonteossa on kattavasti kuvattu julkisen talouden lyhemmän ja pidemmän aikavälin haasteita, sekä hallituksen laajamittaisia toimia niiden johdosta. Suunnitelma sisältää kautta valtionhallinnon ja -talouden runsaasti sopeuttamistoimia ja menokehysten alentamisia, joiden vaikutus työsuojeluviranomaisen lakisääteiseen tehtäväkenttään, eli työlainsäädännön noudattamisen valvontaan ja edistämiseen on lähinnä välillinen. Toisaalta työelämäkysymysten yhteiskuntaa läpileikkaavan luonteen johdosta myös muille hallinnonaloille kohdistetut leikkaukset vääjäämättä heijastuvat myös työelämään, ja näin ollen oletetusti lisäävät tarvetta työsuojeluviranomaisten ohjaus-, neuvonta ja valvontatoimille.

Tässä lausunnossa työsuojeluviranomainen kuitenkin keskittyy suunnitelmasta sille aiheutuviin suoriin vaikutuksiin, eli käytännössä hallitusohjelmaan kirjatun valtionhallinnon tuottavuusohjelman vaikutuksiin. Työsuojeluviranomaiset – eli eri aluehallintovirastojen viisi alueellista työsuojelun vastuualuetta – toimivat aluehallintovirastoissa riippumattomasta asemastaan johtuen Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan budjettimomenttiin kirjatulla erillisellä toimintamäärärahalla. Aluehallintovirastoista työsuojeluviranomaiset saavat toimitilat, sekä ns. normaalit virastopalvelut, mutta kattavat henkilöstökulunsa em. oman budjettimomenttinsa määrärahalla. Tästä johtuen työsuojeluviranomaiset eivät voi tuottavuusohjelman mukaisia säästövelvoitteitaan hoitaa esim. toimitilaratkaisuilla, vaan säästöt tulevat vääjäämättä vaikuttamaan työsuojeluviranomaisten henkilöstöön, ja sitä kautta tehtävän työsuojeluvalvonnan ja muun vaikuttamisen volyymeihin.

Postiosoite PL 7, 13035 AVI
Käyntiosoite Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
Puhelin 0295 016 000
tyosuojelu.etela@avi.fi
www.tyosuojelu.fi

Vuonna 2024 työsuojeluviranomaisten yhteinen toimintamääräraha on n. 29 700 000 €. Vuosittaisista menoista n. 90% koostuu henkilöstömenoista, joilla on voitu turvata n. 430 htv:n henkilöresurssi valtakunnallisesti. Noin 75 % työsuojeluviranomaisten palveluksessa olevasta henkilöstöstä toimii työsuojelun kenttävalvontaa tekevissä tarkastajatehtävissä. Tuottavuusohjelman vaikutuksesta henkilöstömäärä, ja sen myötä vuosittaiset valvontatoimet, vähenevät tästä vääjäämättä. Tätä lausuntoa kirjoitettaessa Sosiaali- ja terveysministeriö ei vielä ole vahvistanut määrärahavähennysten kohdentamisia hallinnonalallaan.

Viime vuosina työsuojeluviranomaisten tehtävät ovat jatkuvasti lisääntyneet – joko lakisääteisesti lisättynä tai yhteiskunnan ja työelämän muutoksista muuten johtuen. Ensimmäisistä mainittakoon esimerkkinä työsuojeluviranomaisten toimivallan laajentaminen eri tyyppisiin työperäisen hyväksikäytön muotoihin (ihmiskauppa, kiskonta ja petos), ja jälkimmäisistä ulkomaisen työvoiman käytön kasvanut valvonnantarve sekä uudenlaisten työn teettämisen muotojen mukanaan tuomat haasteet (alustatalous, kevytyrittäjyys jne.). Erikseen mainittakoon vielä myös työsuojeluviranomaisten panos harmaan talouden työperäisten ilmiöiden torjunnassa yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kaikki edellä mainitut ovat edellyttäneet vuosia kestänyttä toiminta- ja valvontatapojen ja -metodien kehittämistä, sekä henkilöstöresurssia. Tulevina vuosina työsuojeluviranomaiset joutuvatkin tarkkaan suunnittelemaan ja arvioimaan mihin työelämän ei-toivottaviin ilmiöihin tulee puuttua vähemmän. Tämän lisäksi hallitusohjelmaan kirjatut (ja osittain jo säädösvalmistelussa olevat) työlainsäädännön muutokset tulevat myös vääjäämättä lisäämään työsuojeluviranomaisten työsarkaa – vähintään kasvaneen neuvontakysynnän johdosta, ja osin mahdollisesti myös lakisääteisinä lisätehtävinä.

Lopuksi mainittakoon vielä lyhyesti suunnitelmaankin kirjattu valtion aluehallinnon uudistus, jonka myötä tietyt valtion virastot (ml. aluehallintovirastot) yhdistetään valtakunnallisiksi. Työsuojeluviranomaiset pitävät tätä kannatettavana, ja ovatkin itsenäisesti jo vuosia edistäneet valtakunnallisesti yhtenäistä valvonta-, ohjaus- ja lupatoimintaansa. Laajan uudistuksen toteuttaminen samaan aikaan, kun käytössä olevat määrärahat (sekä henkilöstö) vähenevät, voidaan todeta olevan vähintäänkin haastavaa.

Johtaja Eerik Tarnaala

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, työsuojelun vastuualue